

UNIVERSITY OF CAMBRIDGE INTERNATIONAL EXAMINATIONS
International General Certificate of Secondary Education

FIRST LANGUAGE CZECH

0514/01

Paper 1 Reading

May/June 2007

2 hours

Additional Materials: Answer Booklet/Paper

READ THESE INSTRUCTIONS FIRST

If you have been given an Answer Booklet, follow the instructions on the front cover of the Booklet.

Write your Centre number, candidate number and name on all the work you hand in.

Write in dark blue or black pen.

Do not use staples, paper clips, highlighters, glue or correction fluid.

Answer **all** questions.

At the end of the examination, fasten all your work securely together.

The number of marks is given in brackets [] at the end of each question or part question.

This document consists of **4** printed pages.

Přečtete si následující úryvek z knihy Josefa Augusty „Zavátý život“. Poté odpovězte na otázky pod textem. 20 bodů můžete získat za správnost odpovědí, 5 bodů za jejich jazykovou přesnost a výstižnost.

TEXT 1

Nadešla chvíle, kdy po všech přípravách měl začít lov. Mladý lovec se sukovitým klackem a kamenným klínem se postavil za veliký balvan u soutěsky, druhý, ozbrojený pouze kamenným klínem, se přitiskl do nehlubokého výklenku skalní stěny z druhé strany soutěsky. Starý lovec se sukovitým klackem v jedné ruce a s hořící pochodní v druhé se postavil na vrchol kamenné hradby nedaleko ohniště a z jeho hrdla se vydral silný a drsný skřek, který se příšerně nesl tichem a tmou podzemí. Pak mohutným rozmachem hodil daleko před sebe hořící větev, přiskočil k ohni a vhodil do plamenů několik hrstí vlhkého mechu, takže se vzápětí z ohně vyvalil sloup dusivého dýmu, roznášený průvanem daleko do temných chodeb. Pak vyrval z ohně novou hořící větev a s novým skřekem ji vrhl daleko před sebe. K jeho křiku se přidružily výkřiky mladých lovců, jeho ženy a vískot dětí.

Nezvyklý hluk vyrušil jeskynní medvědy z dřimot, neboť už nespali hlubokým spánkem jako uprostřed zimy.

Lovec, který byl ukrytý za obrovskými balvany, vyskočil na jeden z nich, položil se na něj a příkrčený pozoroval prchající medvědy. Pojednou uviděl, že z černé tmy vyrazil jeden mladý, ne příliš velký medvěd. Starý lovec vykřikl a hodil po medvědovi hořící větví, která ho jen o kousek minula. Medvěd zděšeně vyjekl, chvíli se bezradně motal na místě, ale pak rychle prchal k soutěsce. Mladý lovec hbitě sklouzl z balvanu na zem, sevřel v pěsti sukovitý klacek, rozpráhl se...

Netrvalo dlouho a k jejich uším dolehl nový výkřik starce.

Ještě jednoho medvěda takhle ulovili, ale pak...

Prchajícího medvídko uviděla nejdříve neandrtálka. Vyrasila z hrdla skřek. Kořist se blížila. Pak zvedla ze země kámen a prudce jím po medvídkovi hodila. Kámen zazvučel o skálu a hlučně dopadl na dno jeskyně. Najednou zasvištěl vzduchem další kámen. A v nastalém řevu, který bouřil jeskyni, se zcela ztratil výstražný výkřik neandrtálky, když zahlédla, že prchajícího medvídko následuje veliká medvědice.

Ve chvíli, kdy se ozval první výkřik neandrtálky, mladí lovci rychle skočili na svá místa a s napětím a nedočkavostí čekali na medvěda. Tentokrát stál však u jednoho z nich i starý lovec, neboť slezl z kamenné hradby a prohlížel si v matné záři hořící smolné větve ulovené medvědy, naházené pod stezkou za soutěskou.

Jakmile se ozval dupot prchajícího medvídko, jeden z mladých lovců se rozmáchl...

A minul!

Větev medvídko škrábla jen přes bok. Zvíře žalostně zaječelo, víc úlekem než bolestí, a prchalo pryč.

Když druhý mladík viděl, že je to mladé medvídko, vyskočil z výklenku ve stěně. Teď byla šance mládě dostihnout. Ale než vyrazil, zkameněl úlekem. V úzké soutěsce mezi balvany kamenné hradby a skálou se objevila rozlícená medvědice a bez rozmyslu se vrhla na lovce. Ukrutná bolest zalomcovala tělem mladého lovce a vyburcovala ho z ustrnutí.

A tehdy, v okamžiku největšího nebezpečí, přiskočil k rozzuřené medvědici starý lovec a hořícím klackem ji prudce uhodil do hlavy. Jak rána dopadla, tisíce žhavých jisker se rozlétlo kolem.

Nenadálým útokem byla medvědice tak překvapená, že ponechala v mdlobách ležícího mladíka svému osudu a obrátila se proti novému nepříteli. Ale než mohla na něj zaútočit, snesla se na její hlavu druhá rána, třetí a čtvrtá.

Vztek medvědice se změnil v děsivou hrůzu, když viděla, jak proti ní bez přestání skáče jakýsi ohnivý had a těžkými ranami dopadá na její hlavu. Ohně se vždycky bála. Začala couvat a po chvíli se dala na zběsilý útěk. Hnala se divoce vpřed a teprve kus před jeskynním otvorem dostihla vyděšeného medvídka.

Rychle vyběhli ven z jeskyně a zamířili vzhůru k vrcholu hory.

Netrvalo dlouho a oba se ztratili v dále...

Starý lovec poklekl k raněnému a chtěl mu vyjmout z ruky kamenný klín. Mladík jej však svíral tak pevně a křečovitě, že by mu musel polámat prsty, aby jej dostal. Nechal mu tedy jeho zbraň, ale pohled na její hrot, zarudlý krví medvědice, mu připomněl pobité medvědy. Jeho oči zaplály divokou radostí, dravčí pudy zkřivily tváře surovým loveckým výrazem a jeho nitro zavalila vlna nemilosrdné krutosti. Z člověka se zase stával divoký, krutý lovec, tvrdý k sobě i k druhým.

- 1 (a) V jakém ročním období se podle vás příběh odehrává? [1]
- (b) Vyjmenujte hlavní účastníky lovu na medvědy z řad neandrtálců. [1]
- (c) Jmenujte dvě lovecké taktiky, kromě použití zbraní k ubíjení zvířat, které lovcům dopomohly k úspěšnému lovu. [2]
- (d) Proč mladý lovec neuposlechl varování neandrtálky, že se blíží velká rozlíčená medvědice? [1]
- (e) Starý lovec se během boje přemístil. Odkud, kam a proč? [2]
- (f) Vlastními slovy popište tři pocity, kterými procházela velká medvědice v boji s lovci. Ke každému pocitu napište zároveň jeho příčinu. Tzn. proč se v dané situaci cítila právě takto. (Řádky 43 – 60) [6]
- (g) V ukázce (řádek 56) autor použil přirovnání „ohnivý had“. Jaký opravdový předmět toto přirovnání vyjadřuje? Proč autor použil toto přirovnání právě v této části svého příběhu? [5]
- (h) V závěru ukázky (řádky 64-65) jsou pocity starého lovce vyjádřeny následujícími slovy: „Jeho oči zaplály **divokou radostí**, dravčí pudy zkřivily tváře surovým loveckým výrazem a jeho nitro zavalila **vlna nemilosrdné krutosti**.“ „Divoká radost“ a „nemilosrdná krutost“ se čtenáři můžou zdát být v rozporu. Vysvětlete možný autorův záměr použití těchto slov. [2]

Přečtěte si úryvek z kapitoly „Nejstarší paleolitické kultury“ z knihy Petra Hory „Toulky českou minulostí 1“ a zodpovězte otázky pod textem. Celkem můžete získat 25 bodů (15 za správnost odpovědí, 10 za jazykové, stylistické a kompoziční ztvárnění vaší odpovědi).

TEXT 2

Neandrtálec! Chodí ještě trochu těžkopádně, s hlavou nachýlenou, chybí mu bradový hrbol, nadočnicové oblouky se doposud znatelně rýsují, zvýrazněny mohutným obočím, čelo ustupuje zprudka vzad, není dostatečně klenuté. Dávno však už zná neandrtálec oheň, dovede jej vznítit, objevil všechny přednosti „rudého květu“. Mluví! Primitivně, zřejmě víc skřeky a posuňky než slovy, ale dorozumívá se. Ba něco si i myslí. O sobě, o světě, o životě, o smrti. Je prvním tvorem, který počal pohřbívat zemřelé bližní. Ne vždy, ne každého, ale představuje si už, že smrt je záhadným, tajemným pokračováním života, že nebožtík může ubližovat pozůstalým, a je proto třeba svázat ho do kozelce provazy, zatížit dokonce kameny, znemožnit, aby se vrátil mezi živé... Opatrně však! Nepředstavujeme si pohřební obřad neandrtálců zkresleně? Rozumíme nalezeným kostrám skrčenců správně? Jsou pradávné hroby, v nichž předkové po tisíciletí odpočívali v poloze prokazující stopy násilí, vskutku výrazem strachu neandrtálců před mrtvými? Dejme tomu. Ale co potom znamenají přikládané milodary po boku zemřelých? Jsou výbavou na cestu do záhrobí? Nevíme. Totiž nevíme to s jistotou. Sotvakdo si dokážeme duševní život pračlověka správně vyložit. Neporozumíme přesně ani neandrtálskému kultu medvědích lebek. Z archeologických nálezů víme, že některé skupiny pralidí medvědími lebkami zdobily jeskyně nebo jiná posvátná místa, pravděpodobně ta mocná zvířata prostřednictvím takových symbolů uctívali – jsme zřejmě na stopě zrodu magie, náboženských představ, tušíme, že lebka v jeskyni představovala nejstarší oltář v nejstarším chrámu světa. Nicméně duchovní podstata dávných obřadů, stejně jako konkrétní myšlenkové pochody těch, kdo medvědí lebky vzývali, nám unikají. Z archeologických nalezišť k nám útržkovitě promlouvají pouhé indicie, hledíme na hmotné pozůstatky nějaké abstraktní myšlenkové nadstavby, ale ta na věky vyvanula. Škoda! Neandrtálec! Loví mamuty, srstnaté nosorožce, jeskynní medvědy. Žijí v tlupách, tak jako jejich předchůdci žili ve smečkách. Jsou už zřejmě vázáni pevnými pouty, zvyky, zárodečnými společenskými normami. Platí první nepřekročitelné zákazy – nejstarší tabu. Zdá se, že pralidi už respektují zákaz pohlavního styku mezi nejbližšími pokrevními příbuznými. Na samém konci éry neandrtálců platí už i nepsaný, zvykový zákon, dovolující „sňatky“ – přesněji v soužití mužů s ženami – výlučně mimo vlastní, pouty krve spjatou rodinu.

- 2 (a) Srovnejte oba zadané texty a napište **čtyři** charakteristiky neandrtálců a jejich života, které nalezneme jak v odborném textu Petra Hory, tak v příběhu Josefa Augusty. Dále pak napište **čtyři** charakteristiky neandrtálců a jejich života, které nalezneme v odborném textu Petra Hory (Text 2), nejsou však zmíněny v příběhu Josefa Augusty (Text 1). [8]
- (b) Srovnejte styly obou textů a rozdílné účinky, jaké mají na čtenáře. [7]

Copyright Acknowledgements:

Question 1 © Josef Augusta; *Zavátý Život*; Albatros.
 Question 2 © Petr Hora; *Toulky Českou Minulostí*; Baronet.

Permission to reproduce items where third-party owned material protected by copyright is included has been sought and cleared where possible. Every reasonable effort has been made by the publisher (UCLES) to trace copyright holders, but if any items requiring clearance have unwittingly been included, the publisher will be pleased to make amends at the earliest possible opportunity.

University of Cambridge International Examinations is part of the Cambridge Assessment Group. Cambridge Assessment is the brand name of University of Cambridge Local Examinations Syndicate (UCLES), which is itself a department of the University of Cambridge.